

ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΓΑΛΙΑΤΣΟΣ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ
Ο ΙΕΡΟΣ ΔΙΔΑΧΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ
ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ

Πρόλογος
«Ανοίξατε σχολεία!»

«**Α**νοίξατε σχολεία, διά νά σπουδάσετε καί σεις, ἀδελφοί μου νά μανθάνετε γράμματα ὅσον μπορεῖτε. Καί ἂν δέν ἐμάθετε, οἱ πατέρες, νά σπουδάσετε τά παιδιά σας νά μανθάνουν τά ἑλληνικά διότι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι εἰς τήν ἑλληνική. Καί ἂν δέν σπουδάσεις τά ἑλληνικά, ἀδελφέ μου, δέν θά μπορεῖς νά καταλάβεις ἐκεῖνα πού ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία μας. Καλύτερον, ἀδελφέ μου, νά ἔχεις ἑλληνικόν σχολεῖον εἰς τήν χώραν σου παρά νά ἔχεις βρύσες καί ποτάμια καί ὡσάν μάθει τό παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται ἄνθρωπος. Τό σχολεῖον ἀνοίγει τās Ἐκκλησίας...

(Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός)*

«Σεῖς οἱ γονεῖς νά στέλνετε τά παιδιά σας εἰς τά σχολεία καί νά τά παιδεύετε μέ χριστιανικά ἦθη. Καλύτερα νά τά ἀφήσετε πτωχά καί γραμματισμένα, παρά πλούσια καί ἀγράμματα...»

(Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός)

Προφητικά καί ἀληθινά λόγια τοῦ Ἁγίου Κοσμά, μεστά ἀπό τήν ἀγιοπατερική σοφία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

«Τα ἄθεα γράμματα θα καταστρέψουν τόν κόσμον»!..

«Ὑπεραγία Θεοτόκε, βοήθησον καί σῶσον, Ἀμίν».

* Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη, *Παιδεία καί Πολιτισμός*, σ. 211).

Ὁ Ἅγιος Ἱεροεθνομάρτυς καὶ Ἰσαπόστολος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714 - 24 Αὐγούστου 1779)

Ὁ Πατροκοσμάς, ὁ Ἑλληνορθόδοξος ἱερομόναχος, κατὰ κόσμον ὀνομαζόμενος Κωνσταντῖνος, γεννήθηκε στό χωριό τῆς Αἰτωλίας Μέγα Δένδρο Ἀποκούρου, κοντά στό Θέρμο, ἢ, κατὰ ἄλλους βιογράφους του, στό γειτονικό χωριό Ταξιάρχης.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος ἔλεγε γιά τὴν γενέτειρά του: «Ἡ πατριδα μου εἶναι Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ Ἀπόκουρον».

Ἐμαθίτευσε στὰ διδασκαλεῖα τῆς Παρνασσίδος καὶ Ναυπακτίας. Ἔμαθε γράμματα τὰ «στοιχειώδη» καὶ τὰ «γραμματικά», δηλαδή «ἐγκύκλιον παιδεία», πλησίον σέ ὀνομαστούς καὶ σημαντικούς ἱεροδιδασκάλους, ὅπως τὸν Γεράσιμο Λύτσικα καὶ τὸν Ἀνανία, τοὺς ἱεροδιακόνους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ 1749 ἐποίησε περαιτέρω σπουδές στό Ἅγιον Ὅρος, εἰς τὴν Σχολὴν Ἀθωνιάδα, σπουδάζοντας Θεολογία καὶ Φιλοσοφία. Ἐπὶ διετίας ὑπῆρξε «ἀδελφός»-Μοναχός τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φιλοθέου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὸ 1759 μὲ ἐντολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ ξεκίνησε τὸ πεφωτισμένο ἱεραποστολικὸν του ἔργο. Ἔργο φωτισμοῦ καὶ διδασχῆς καὶ εὐαγγελισμοῦ τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ στὴν Νότια καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴ Βόρεια Ἥπειρον, εὐαγγελιζόμενος τὸν Ὁρθόδοξον, μὰ καὶ ὑπόδουλον τότε, ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγόν, λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦ Πατρὸς πολλαπλῶς σημαντικόν! Ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἐν γένει παιδεία του ἀρίστη. Γνώστης τῆς ἱερᾶς καὶ θύραθεν ἱστορίας. Σοφός καὶ ἐνάρετος παιδαγωγός, μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα εἰς τὴν τέχνην καὶ μέθοδον τῆς «μεινυτικῆς»! Ἄνθρωπος ταπεινός, ἀπλοῦς καὶ πάντοτε προσοπνής, μελίρροτος καὶ μειλίχιος.

Ἡ λιπαρὰ παιδεία του, ἡ Θρησκευτικὴ, ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνικὴ του συνείδησις ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ὑψηλὸν του φρόνημα, τὸ ὄραμά του διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὑποδοῦλου Γένους, ἡ κατάργησις πάσης φύσεως «δουλείας», καὶ δὴ τῆς πνευματικῆς, καὶ ἀκόμη περισσότερον, ἡ καλλιέργεια τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τῆς μοναδικῆς γλώσσης, τῆς γλώσσης τοῦ «Θείου Φωτισμοῦ» καὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος ὄλων τῶν ἀνθρώπων, θὰ ὀδηγήσῃ τὴν πεφωτισμένην αὐτὴν προσωπικότητα, εἰς καιροὺς καὶ χρόνους χαλεπούς νὰ ποιήσῃ «θαύματα καὶ σημεία»! Τότε –ὅπως ἀναφέρει

ὁ Ἐθνικός μας Ποιητής Σολωμός– ὅπου τὰ πάντα «τὰ ἴσκιαζε ἢ φοβέρα καί τὰ πλάκων ἢ σκλαβιά»!

Ὁ Ἅγιος θά ἰδρύσῃ Σχολεῖα, θά τονώσῃ τό ἠθικόν τῶν Ἑλλήνων, θά διδάξῃ μέ τό ἅγιον καί ἀσκητικόν του παράδειγμα, μέ τήν θερμῆ του πίστι καί εὐλάβεια, τήν ἱερότητα καί ἱεροπρέπεια, τήν ἀπλότητα, τήν μοναδική καί ἀληθινή του ἀγάπη πρὸς τόν Θεόν, τόν ἄνθρωπον, τούς Ἱερούς Θεσμούς, τόν σεβασμόν τοῦ «πλησίον», ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, θρησκείας, κοινωνικῆς τάξεως ἢ μορφώσεως. Ἡ ἰσοτιμία τῶν «δύο φύλων», ἡ τήρησις τῶν Ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ἡ «ἀργία τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου μας, τῆς Κυριακῆς». Τά Ἅγια Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ «Ἐκκλησιασμός», τὰ «Χριστιανικά ὀνόματα», τό «Μυστήριον τοῦ θανάτου». Τά «Δόγματα» καί ἡ Χριστιανική διδασκαλία, μέ ἐπίκεντρον τῆς μαθήσεως καί διδασκαλίας τῶν νέων, καί γενικῶς ὅλων, ὁ Χριστός! Ἡ μεγάλη ἀξία τῆς Ἱερωσύνης». Οἱ «Προρρήσεις» καί «προφητεῖαι» εἶναι ἓνα μέρος μόνον, ἐκ τῶν ἁγίων ρημάτων τοῦ Πατρὸς ἐκ τῶν σωστικῶν καί Θεῶν ρεῖθρων τῆς ἀκενώτου πηγῆς τῆς ἱερᾶς διδασκαλίας Του, ὅπου παραθέτομε μετὰ ὑψίστου σεβασμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τήν ἁγίαν μνήμην Αὐτοῦ, καί ἀναφέρεται εἰς τό Μνηαῖον τοῦ Αὐγούστου: «Τῆ αὐτῆ ἡμέρα –24η Αὐγούστου– ὁ Ἅγιος Νέος Ἱερομάρτυς καί Ἰσαπόστολος Κοσμάς, ὁ ἐν Ἀλβανίᾳ μαρτυρήσας κατὰ τό ἔτος ἀφοθ' (1779) ἀγχόνη τελειοῦται».

Ἐπίσης, ὁ Ἱερός Νηπιτικός Πατήρ Ἅγιος Νικόδημος σημειώνει: «Ἀφοῦ ὁ Ἅγιος –Κοσμάς– ἔκαμε τήν τελευταίαν αὐτοῦ διδασκαλίαν εἰς τό ὡς ἄνω χωρίον Κολικόντασι, ἀφῆκεν ἐκεῖ, κατὰ τήν συνήθειάν του, ἓνα Σταυρόν ἐστημένον εἰς τήν γῆν. Καί μετὰ τήν τελευταίαν αὐτοῦ, οἱ Χριστιανοί ἔβλεπον καθ' ἐκάστην νύκτα φῶς οὐράνιον, τό ὅποῖον ἔλαμπεν ἄνωθεν τοῦ Σταυροῦ...».

Οἱ ἱερές Διδαχές τοῦ Μεγάλου καί ἱεροῦ Διδάχου τοῦ Γένους ἡμῶν

«Ἄγια Τριάς, Ἐλέησον καί σῶσον Ἡμᾶς. Ἀμίν.

Ὑπεραγία Θεοτόκε, βοήθησον καί σῶσον Ἡμᾶς. Ἀμίν».

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀδελφοί μου, καί Θεός, ὁ γλυκύτατός μας αὐθέντης καί Δεσπότης, ὁ ποιητής τῶν Ἀγγέλων καί πάσης νοητῆς καί αἰσθητῆς κτίσεως, παρακινούμενος ἀπό τήν ἄμετρον εὐσπλαγγνίαν του καί ἀπό τήν πολλήν του ἀγάπην ὅπου εἶχεν εἰς τό γένος μας, σιμά εἰς τὰ ἄπειρα καί πολ-

λά χαρίσματα, όπου μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός, ἐκατεδέχθη καί ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, ἀπό τὰ καθαρώτατα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ νά μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπό τὰς χεῖρας τοῦ πονηροῦ διαβόλου καί νά μᾶς κάμῃ υἱούς καί κληρονόμους τῆς βασιλείας Του, νά χαिरώμεθα καί νά εὐφραινώμεθα μέ τούς ἁγίους Ἀγγέλους πάντοτε, διὰ νά μί καιώμεθα μέ τούς τρισάθλιους δαίμονας πάντοτε».

Ἡ ἰδική του καταγωγή καί ἀποστολή

«Πρέπον καί εὐλογον εἶνε ἕνας διδάσκαλος, ὅταν θέλῃ νά διδάξῃ, νά ἐξετάσῃ πρῶτον τί ἀκροατάς ἔχει, ὁμοίως καί οἱ ἀκροαταί νά ἐξετάσουν τί διδάσκαλος εἶνε. Καί ἐγώ ἀδελφοί μου, πού ἠξιώθην καί ἐστάθην εἰς αὐτόν τόν ἅγιον τόπον τόν ἀποστολικόν διὰ τήν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Χριστοῦ μας, ἐξέτασα πρῶτον διὰ λόγου σας καί ἔμαθα πώς μέ τήν χάριν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί Θεοῦ δέν εἴσθε Ἑλληνες (εἰδωλολάτρεις), δέν εἴσθε ἀσεβεῖς, αἰρετικοί, ἄθεοι, ἀλλ' εἴσθε εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί, πιστεύετε καί εἴσθε βαπτισμένοι εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί εἴσθε τέκνα καί θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ μας. Καί ὄχι μόνον δέν εἶμαι ἄξιος νά σᾶς διδάξω, ἀλλά μίτε τὰ ποδάρια σας νά φιλήσω. Διότι ὁ καθένας ἀπό λόγου σας εἶνε τιμώτερος ἀπ' ὅλον τόν κόσμον. Πρέπει δέ νά ἡξεύρετε καί ἡ εὐγένειά σας διὰ λόγου μου, τό ἡξεύρω, πώς ἄλλοι σᾶς λέγουν ἄλλα, ὅμως ἀνίσως καί θέλετε νά μάθετε τήν πᾶσαν ἀλήθειαν ἐγώ σᾶς τήν λέγω...».

Κῆρυξ ἀφιλάργυρος

«Κάμινοντας ἀρχὴν νά διδάσκω μοῦ ἦλθεν ἕνας λογισμὸς ἐδῶ όπου περιπατῶ νά ζητῶ ἄσπρα διότι ἦμην Φιλάργυρος καί ἀγαποῦσα τὰ γρόσια, ναί, μά καί τὰ φλωρία περισσότερον, ὄχι ὡσάν τήν εὐγένειάν σας πού τὰ περιφρονεῖτε, ἢ δέν τὰ καταφρονεῖτε; Μελετῶντας πάλιν τό ἅγιον καί ἱερόν Εὐαγγέλιον, εὔρον καί ἄλλον λόγον όπου λέγει ὁ Χριστός μας πώς χάρισμα σοῦ ἔδωσα καί ἐγώ τήν χάριν μου, χάρισμα νά τήν δώσῃς καί ἐσύ εἰς τούς ἀδελφούς σου, χάρισμα νά διδάσκῃς, χάρισμα νά συμβουλεύῃς, χάρισμα νά ἐξομολογῇς, καί ἀνίσως καί ζητήσῃς νά πάρῃς τίποτε πληρωμὴν διὰ τήν διδασχίν, ἢ πολλά ἢ ὀλίγα, ἢ ἕνα ἄσπρο, ἐγώ σέ θανατώνω καί σέ βάνω εἰς τήν κόλασιν. Ἀκούοντας καί ἐγώ, ἀδελφοί μου, αὐτόν τόν γλυκύτατον λόγον όπου λέγει ὁ Χριστός μας, χάρισμα νά δουλεύωμεν καί τούς ἀδελφούς μας, εἰς τήν ἀρχὴν μοῦ ἐφάνη

βαρῦς ὁ λόγος, ὕστερον ὁμῶς μου ἐφάνη γλυκύτερος ὥσπερ μέλι καὶ κηρίον, καὶ ἐδόξασα καὶ δοξάζω χιλιάδες φορές τόν Χριστόν μου ὅπου μ' ἐφύλαξε ἀπό τοῦτο τό πάθος τῆς φιλαργυρίας...».

Ἡ πανταχοῦ παρουσία τοῦ Θεοῦ

«Δέν εὐρίσκεται τόπος ὅπου νά λείπῃ ὁ Θεός. Πρέπει καί ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοί, ὅταν θέλωμεν νά κάμωμεν καμμίαν ἁμαρτίαν, νά στοχαζώμεθα ὅτι ὁ Θεός εἶνε μέσα εἰς τήν καρδίαν μας, εἶνε πανταχοῦ παρών καί μᾶς βλέπει, νά ἐντρεπώμεθα τούς Ἀγγέλους, τούς Ἁγίους, καί μάλιστα τόν ἄγγελον, τόν φύλακα τῆς ψυχῆς μας, ὅπου μᾶς βλέπει. Ἀπό ἓνα μικρόν παιδίον ἐντρεπόμεθα, ὅταν θά κάμωμεν τήν ἁμαρτίαν, καί πῶς νά μὴν ἐντρεπώμεθα ἀπό τούς Ἁγίους καί Ἀγγέλους;».

Ἀγαπᾶτε τόν Θεόν

«Ὁ Πανάγαθος καί πολυέλεος Θεός, ἀδελφοί μου, ἔχει πολλά καί διάφορα ὀνόματα· λέγεται καί φῶς, καί ζωή, καί ἀνάστασις. Ὅμως τό κύριον ὄνομα τοῦ Θεοῦ μας εἶνε καί λέγεται ἀγάπη. Πρέπει ἡμεῖς, ἀνίσως καί θέλωμεν νά περάσωμεν καί ἐδῶ καλά, νά πηγαίνωμεν καί εἰς τόν παράδεισον, καί νά λέγωμεν τόν Θεόν μας ἀγάπην καί πατέρα, πρέπει νά ἔχωμεν δυό ἀγάπας, ἀγάπην εἰς τόν Θεόν μας, καί εἰς τούς ἀδελφούς μας. Φυσικόν μας εἶνε νά ἔχωμεν αὐτάς τάς δυό ἀγάπας, παρὰ φύσιν εἶνε νά μὴ τάς ἔχωμεν. Καί καθὼς ἓνα χελιδόνι χρειάζεται δυό πτερούγας διὰ νά πετᾷ εἰς τόν ἀέρα, οὕτω καί ἡμεῖς χρειαζόμεθα αὐτάς τάς δυό ἀγάπας, διότι χωρίς αὐτῶν εἶνε ἀδύνατον νά σωθῶμεν...».

Ἡ δουλεία τοῦ Γένους

«Τριακόσιους χρόνους μετά τήν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἔστειλεν ὁ Θεός τόν ἅγιον Κωνσταντῖνον καί ἐστερέωσε βασιλεῖον χριστιανικόν καί τό εἶχαν χριστιανοί τό βασιλεῖον 1.150 χρόνους. Ὑστερον τό ἐσίκωσεν ὁ Θεός ἀπό τούς Χριστιανούς καί ἔφερε τόν Τοῦρκον καί τοῦ τό ἔδωσε διὰ ἰδικόν μας καλόν, καί τό ἔχει ὁ Τοῦρκος 320 χρόνους. Καί διατί ἔφερεν ὁ Θεός τόν Τοῦρκον καί δέν ἔφερεν ἄλλο γένος; Διὰ ἰδικόν μας συμφέρον διότι τά ἄλλα ἔθνη θά μᾶς ἐβλαπτον εἰς τήν πίστιν, ὁ δέ Τοῦρκος ἄσπρα ἅμα τοῦ δώσης κάμινεις ὅ,τι θέλεις».

Χριστιανικά Σχολεία

«Έχετε σχολείον ἐδῶ εἰς τὴν χῶραν σας νά διαβάξουν τὰ παιδιὰ; Δέν ἔχομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. Νά μαζευθῆτε ὅλοι νά κάμετε ἓνα σχολεῖον καλόν, νά βάλετε καί ἐπιτρόπους νά τό κυβερνοῦν, νά βάνουν διδάσκαλον νά μανθάνουν ὅλα τὰ παιδιὰ γράμματα, πλούσια καί πτωχά. Διότι ἀπό τό σχολεῖον μανθάνομεν τί εἶνε Θεός, τί εἶνε Ἁγία Τριάς, τί εἶνε Ἄγγελοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, ἀρετή, κακία, τί εἶνε ψυχή, σῶμα κ.λπ. Διότι χωρὶς τό σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τό σκότος, ἀπό τό σχολεῖον ἀνοίγει τό μοναστήριον. Ἄν δέν ἦτο τό σχολεῖον, ποῦ ἤθελα μάθει ἐγὼ νά σᾶς διδάσκω;...»

Ὁ Προορισμός τῶν Σχολείων

«Τὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ δέν τὴν ἤξεύρετε, πρέπει, παιδιὰ μου, νά στερεώνετε σχολεῖα, διατὶ πάντα εἰς τὰ σχολεῖα γυμνάζονται οἱ ἄνθρωποι καί ἤξεύρουν καί μανθάνουν τό τί ἐστὶ ὁ Θεός, τό τί εἶνε οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, τί εἶνε οἱ καταραμένοι δαίμονες καί τό τί εἶνε ἡ ἀρετὴ τῶν δικαίων. Τό σχολεῖον φωτίζει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀνοίγουν τὰ ὀμᾶτια τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων Χριστιανῶν νά μανθάνουν τὰ μυστήρια».

Ἡ Ἀξία τοῦ Σχολείου

«Διατὶ, ἅγιοι ἱερεῖς καί τίμοι προεστῶτες, δέν ὀρμινεύετε τὰ εὐλογημένα μας ἀδέλφια νά στερεώνωσι καί νά βάνωσιν εἰς κάθε χωρίον σχολεῖον, νά μανθάνουν τὰ παιδιὰ γράμματα, νά γνωρίζουν τό καλόν καί τό κακόν; Ὅτι καί ἐγὼ ἀπό τό σχολεῖον ἔμαθα τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα, μέ τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ μας.

Ἦμαθα καί πέντε ἕξ ἑλληνικά καί ἔμαθα πολλῶν λογίων γράμματα, ἐβραϊκά, τουρκικά, φράγκικα καί ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, μέ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ μας καί πολλὰ τὰ ἐδιάβασα. Καί ὅλα τὰ ἐθνικά κάλπικα τὰ πῦρα, ὅλα εὐρέματα καί σπέρματα τοῦ διαβόλου, καί κατὰ ἀλήθειαν, ἀδελφοί μου, τόσον τὰ ἐμελέτησα τὰ γράμματα. Καθὼς ὁ χρυσικός λαγαριάζει (καθαρίζει) τό ἀσίμι καί δέν τό ἀφίρει τελείως ἀζούραν (βρώμικο), καί τότε εἶνε λαμπρόν καί καθαρὸν καί τό ἀγοράζει μέ κάθε προθυμίαν ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι καί ἐγὼ πῦρα καθαρὰ, ἅγια καί ἀληθινὰ, λαμπρὰ καί ὑπερλαμπρότερα ἀπὸ τόν ἥλιον τὰ λόγια καί τὰ προστάγματα τοῦ Χριστοῦ. Καί ὅποιος πιστεύει τόν Χριστόν καί τόν λέγει Θεόν καί κάμνει τὰ πράγματά του, ὅπου λέγει Τό ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἐκεῖνος εἶνε καλότυχος καί τρισμακάριστος καί καμμίαν φορὰν δέν θέλει ἐντροπισθῆ...».

«Γονεῖς! Δίδετε χριστιανικά ὀνόματα εἰς τὰ παιδιὰ σας»

«Καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα δὲν ἐπροτίμησαν τὸ ἀρσενικὸν ἀπὸ τὸ θηλυκόν, ἔτσι καὶ ἡ εὐγένειά σας νὰ μὴν προτιμᾶτε τὰ ἀρσενικά παιδιὰ σας ἀπὸ τὰ θηλυκά, διαπὶ ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ εἶνε. Καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἐβγαλαν τὴν Θεοτόκον τὸ ὄνομα μὲ νόημα Μαρία, ὁμοίως καὶ ἡ εὐγένειά σας, ὅταν βαπτίζετε τὰ παιδιὰ σας, νὰ τὰ ἐβγάnete εἰς τὸ ὄνομα τῶν Ἁγίων, ὅπου ἔχομε νόημα. Μαρία θέλει νὰ εἰπῆ Κυρία, ὡσάν ὅπου ἔμελλεν ἡ Θεοτόκος νὰ γίνῃ Βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ πάσης νοπτῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως, νὰ παρακαλῆ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Νικόλαος τὸ ὄνομα λέγεται ἐκεῖνος ὅπου ἐνίκησε τοὺς λαοὺς, τοὺς δαίμονας, τὰ πάθη...»

Τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ Σημασία Του

«Βλέπετε, ἀδελφοί μου, ὁ τίμιος καὶ ἅγιος Σταυρὸς πόσον βοηθᾷ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὅποιος τὸν κάμνει τὸν Σταυρόν, ποτέ δὲν ἔχει ζημίαν, ἀλλὰ τὸν φυλάγει ἀπὸ κάθε λογῆς φαρμακερὸν πρᾶγμα καὶ ἀπὸ κάθε δαμιονικὴν πείραξιν. Καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἔχει σημαδεμένον ἀπάνω του. Νὰ ἀνταμῶσῃ τὰ τρία δάκτυλα τῆς δεξιᾶς χειρὸς του καὶ νὰ τὰ βάλῃ πρῶτον εἰς τὸ μέτωπον, εἶτα εἰς τὸν ὀμφολόν, ἔπειτα εἰς τὸ δεξιόν βυζιον, ὕστερα εἰς τὸ ζερβὶ βυζιον, ὕστερα καὶ νὰ σκύπτῃ ἕως χαμπλά καὶ πάλιν νὰ σηκώνεται.

Καὶ ὁ Σταυρὸς, ἀδελφοί μου, πῶς εἶνε, μάθετε: Ὅταν βάνωμεν τὸ χέρι μας εἰς τὸ κεφάλι, φανερώνει ὁ Θεός, ὅπου ἦτον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὅταν τὸ βάλωμεν εἰς τὸν ὀμφολόν, φανερώνει πῶς ἐκατέβη εἰς τὴν γῆν καὶ ἐσαρκώθη, καὶ ὅταν τὸ βάνωμεν εἰς τὸ δεξιόν, μέρος ἄνωθεν τοῦ βυζίου, φανερώνει πῶς εἶνε δίκαιος καὶ ἀθάνατος καὶ πῶς θέλει βάλῃ τοὺς δικαίους εἰς τὰ δεξιὰ του μέρη, καὶ ὅταν τὸ βάλωμεν εἰς τὸ ζερβόν μέρος, φανερώνει πῶς θέλει κρίνει ὅλα τὰ ἔθνη καὶ θέλουν στέκονται εἰς τὸ ζερβόν του μέρος καὶ νὰ τοὺς βάλῃ εἰς τὴν κόλασιν...».

Ὁ Ναός, Κέντρον Ἁγιασμοῦ

«Λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸ ἅγιον Βῆμα φανερώνει τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, τὸ καθολικόν φανερώνει τὸν παράδεισον καὶ ὁ νάρθηκας φανερώνει τὴν θύραν τοῦ παραδείσου. Νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε καὶ ἡ ἀγιωσύνη σας, ἅγιοι ἱερεῖς, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός τὸ ἅγιον Βῆμα, ὅπου εἶνε ὁ Θρόνος τοῦ

Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νά ἀπέχετε, ἀδελφοί μου, οἱ κοσμικοὶ νά μὴ ἐμβαί-
νετε μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα. Δέν πρέπει νά ἐμβαίνει κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τὸν
παπᾶ ὅπου λειτουργεῖ καὶ ὁ διάκονος. Νά χαίρεσθε, ἀδελφοί μου, καὶ σεῖς οἱ
κοσμικοὶ, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός τὸ καθολικόν, ὅπου φανερώνει τὸν παρὰ-
δεισον. Νά χαίρεσθε καὶ σεῖς αἱ γυναῖκες, ἀδελφαί μου, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ
Θεός τὸν νάρθηκα, ὅπου φανερώνει τὴν θύραν τοῦ παραδείσου...».

Καθαρά Ἐξομολόγησις

«Τὸ πρῶτον μας νόημα εἶνε αὐτό: Ὅσοι ἠδικήθημεν νά συγχωρῶμεν τοὺς
ἐχθρούς μας διὰ τὸ ἰδικόν μας καλόν, καὶ ὅσοι ἀδικήσαμεν νά δίδωμεν τὰ ἄδι-
κα ὀπίσω. Τὸ δεῦτερον εἶνε τοῦτο: Ἀνίσως καὶ ἡμεῖς θέλωμεν νά ὠφελιθῶμεν
ἀπὸ τὰ Ἄχραντα Μυστήρια ὡσάν τοὺς ἕνδεκα Ἀποστόλους τοὺς καλοὺς, καὶ
νά μὴ βλαφθῶμεν ὡσάν τὸν Ἰούδαν τὸν κακόν, νά ἐξομολογούμεθα καθαρά
καὶ νά κοινωνῶμεν μέ φόβον καὶ τρόμον καὶ εὐλάβειαν, καὶ τότε νά φω-
τισθῶμεν. Εἰ δέ καὶ πηγαίνομεν ἀνεξομολόγητοι, μεμολυσμένοι μέ ἁμαρτίας,
καὶ τολμῶμεν νά μεταλαμβάνωμεν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, βάνομεν φωτιά καὶ
καίόμεθα...»

Τά Σημεῖα τῶν Καιρῶν

«Ὅμως ἡ Γραφή μας λέγει νά τὸ εἰπῶ: Σήμερον αὔριον καρτεροῦμεν πεινες,
δίψες, πανοῦκλες λοιμικές, θανατικά μεγάλα, νά μὴ προφθάσουν οἱ ζωντανοὶ
νά θάψουν τοὺς νεκρούς. Σήμερον αὔριον καρτεροῦμεν σεισμούς, πολέμους
καὶ ἀκαταστασίες. Καὶ θέλουν πέσει ὅλα τὰ βουνά κάτω καὶ ὅλος ὁ κόσμος
νά ἀποθάνουν».

Τὸ Μεγαλεῖον τῆς Κυριακῆς Ἡμέρας

«Ἐπῆγεν ὁ Κύριος εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἔβγαλε τὸν Ἀδάμ, τὴν Εὔαν καὶ τὸ
γένος του. Ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν. Ἐφάνη δώδεκα φορές εἰς τοὺς Ἀποστό-
λους του. Ἔγινε χαρὰν εἰς τὸν οὐρανόν, χαρὰ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς ὅλον τὸν
κόσμον, φαρμάκι καὶ σπαθὶ δίστομον εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλι-
στα τοῦ διαβόλου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἑβραῖοι δέν κατακαίονται ἄλλην ἡμέραν
τόσον, ὡσάν τὴν Κυριακὴν, ὅπου ἀκούουν τὸν παπᾶ μας νά λέγη: «Ὁ ἀναστάς

ἐκ νεκρῶν Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν». Διότι ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσπούδαζον οἱ Ἑβραῖοι νά κάμουν διά νά ἐξαλείψουν τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μας, ἐγύρισεν ἐναντίον τῆς κεφαλῆς των. Πρέπει καί ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, νά χαιρώμεθα πάντοτε, μά περισσότερο τήν Κυριακίαν, ὁποῦ εἶνε ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μας. Διότι Κυριακίαν ἡμέραν ἐγένεν ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας. Κυριακίαν ἡμέραν μέλλει ὁ Κύριος νά ἀναστήσῃ ὅλον τόν κόσμον. Πρέπει καί ἡμεῖς νά ἐργαζώμεθα τάς ἕξ ἡμέρας διά ταῦτα τά μάταια, γήινα καί ψεύτικα πράγματα, καί τήν Κυριακίαν νά πηγαίνομεν εἰς τήν ἐκκλησίαν ...».

Εὐλάβεια εἰς τήν Παναγίαν Θεοτόκον

«Νά ἔχετε εὐλάβειαν εἰς ὅλους τούς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας, καί περισσότερο εἰς τήν Δέσποιαν Μαρίαν, διότι ὅλοι οἱ Ἅγιοι εἶνε δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ἡ δέ Θεοτόκος εἶνε Βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, ἥτις παρακαλεῖ τόν εὐσπλαχνον Χριστόν διά τάς ἁμαρτίας μας. Διά τοῦτο πρέπει καί ἡμεῖς νά τιμῶμεν τήν Δέσποιάν μας μέ νηστείας καί ἐλεημοσύνας...».

Τό μεγαλεῖον τῆς Πίστεως

«Κᾶν ἡ γῆ νά ἀνεβῆ ἐπάνω, κᾶν ὅλος ὁ κόσμος νά χαλάσῃ, σήμερον, αὔριον, νά μί σᾶς μέλλῃ τί ἔχει νά κάμῃ ὁ Θεός. Τό κορμί σας ἄς τό καύσουν, ἄς τό τηγανίσουν, τά πράγματά σας ἄς σᾶς τά πάρουν, μί σᾶς μέλλει, δώσατέ τα, δέν εἶνε ἰδικά σας. Ψυχί καί Χριστός σᾶς χρειάζονται. Αὐτά τά δύο ὅλος ὁ κόσμος νά πέσῃ, δέν ἔμπορεῖ νά σᾶς τά πάρῃ, ἐκτός καί τά δώσετε μέ τό θέλημά σας. Αὐτά τά δύο νά τά φυλάγετε, νά μί τά χάσετε».

Ἡ θυσία διά τόν Χριστόν

«Τόν Χριστόν μας λοιπόν, ἀδελφοί μου, πιστεύω, δοξάζω καί προσκυνῶ. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ νά μέ καθαρίσῃ ἀπό κάθε ἁμαρτίαν ψυχικὴν καί σωματικὴν. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ νά μέ δυναμώσῃ νά νικήσω τους τρεῖς ἐχθρούς: Τόν κόσμον, τήν σάρκα καί τόν διάβολον. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ νά μέ ἀξιώσῃ νά χύσω καί ἐγώ τό αἷμα μου διά τήν ἀγάπην του».

Ἐπίλογος

Ἄπολυτίκιον Ἁγίου

«Θείας πίστεως διδασκαλία, κατεκόσμησας τὴν Ἐκκλησίαν, ζηλωτής τῶν Ἀποστόλων γενόμενος. Σύ γάρ τῇ θεῖα ἀγάπῃ πτερούμενος, Εὐαγγελίου τόν λόγον διέσπειρας. Κοσμᾶ ἔνδοξε, Χριστόν τόν Θεόν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος».

Προσευχή τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ και δοξολογία

«Ἁγία Τριάς, ἐλέησον και σῶσον Ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ἵπεραγία Θεοτόκε, βοήθησον και σῶσον. Ἀμήν».

«Νά ἔχετε εὐλάβεια σέ ὄλους τούς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας καί περισσότερο στήν Παναγία, γιατί ὄλοι οἱ Ἅγιοι εἶναι “δοῦλοι” τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ Βασίλισσα τοῦ Οὐρανοῦ καί τῆς γῆς καί παρακαλεῖ τόν Φιλεύσπλαχνο Χριστό γιά τίς ἁμαρτίες μας».

«Δόξα τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Κύριε, εἰμὶ τούς Ἁγίους σου εἴχομεν πρεσβευτάς καί τὴν ἀγαθότητά σου συμπαθοῦσαν ἡμῖν, πῶς ἐτολμῶμεν, Σωτήρ, ὑμνήσαι ὄν εὐλογοῦσιν ἀπαύστως Ἵγγελοι; καρδιογνώστα, φείσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

(Ακολ. Μεγάλου Ἀποδείπνου)

Βιβλιογραφία-πηγές

Ξανθοπούλου-Κυριακοῦ, *Ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός καί οἱ Βενετοί*.

Κ.Θ. Δημαρᾶς, *Σημειώματα Α΄ ἀπό τὴν παιδεία στή λογοτεχνία*.

Ἵφαντῆς Ἀρ. Παναγιώτης, *Ἡ παρουσία τῆς Θρησκευτικῆς ἑτερότητας στίς Διδαχές τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ*.

Ἰωάννης Μενοῦνος, *Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ διδαχές καί βιογραφία*.

Ἰπ. Βακόπουλος, *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ*.

Μητροπολίτου Ναυπάκτου Ἱεροθέου Βλάχου, *Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ὡς ὀρθόδοξος φωτιστής*.

Στεργίου Σάκκου, Καθ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, *Οἱ Προφητείες τοῦ Ἁγ. Κοσμᾶ*.

Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, *Νέον Μαρτυρολόγιον*.

Πρωτ. Βασίλειος Καλλιακμάνης, *Ἅγιος Κοσμᾶς*.

Γ. Μαρτζέλος, *Θεολογία καί ζωή στίς Διδαχές τοῦ Ἁγ. Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ*.

Μενοῦνος Ἰωάννης 2004, *Σύνομις τῶν βιογραφικῶν πληροφοριῶν Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ*.

Βικιπαίδεια, *Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός*.